

VOORJAARSNOTA 2010-2013

Gericht investeren in tijden van tegenwind

Datum: 9 juni 2009

Status: Definitief

Inhoudsopgave

1.	Uitgangspunten	4
2.	Economische situatie: een Westlands antwoord	4
	2.1. Financiële soliditeit	5
3.	Strategische richting en keuzes	6
	3.1. Inleiding	6
	3.2. Greenport Westland 2020	6
	3.2.1. Evaluatie uitvoeringsprogramma	7
	3.2.2. Keuzes	7
	3.3. Mijn Westland, ons Westland 2020	9
	3.3.1. Sociale Ontwikkelingskaders	10
	3.3.2. Keuzes	10
	3.4. Dienstverlening dichtbij	13
	3.4.1. Acties dansende olifant	13
	3.4.2. Keuzes	14
4.	Financieel Meerjarenperspectief	15
	4.1. Jaarrekening 2008	15
	4.2. Eerste programmarapportage 2009	15
	4.3. Financiële perspectief 2010 – 2013	15
	4.4. Lokale lasten	19
	4.5. Investerings	20
	4.6. Weerstandsvermogen	20
5.	Vervolgproces	23

Inleiding

Deze voorjaarsnota komt uit in een tijd die om meerdere redenen bijzonder is te noemen. Bijzonder omdat dit de laatste voorjaarsnota in de collegeperiode van de huidige raad is. Een periode waarin veel op gang is gebracht en gerealiseerd. De Greenport Westland is uitgegroeid tot een sterk merk. Er is veel geïnvesteerd in innovatie, infrastructuur, herstructurering, lobby en imago. Ons glastuinbouwcluster is op velerlei gebieden topspeler op de wereldmarkt en levert een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse economie.

Ook op maatschappelijk gebied is er veel tot standgebracht. Samen met inwoners is een sociale visie ontwikkeld: Mijn Westland, Ons Westland 2020. Afgelopen jaren is hier in totaal 10 miljoen euro voor gereserveerd. Deze middelen zetten we nu gericht in om de visie tot leven te brengen om de sociale kracht van Westland te ondersteunen. Tevens worden er aanzienlijke structurele investeringen gedaan in onderwijs en sport.

In de vijf hoofdkernen zijn Stip loketten gerealiseerd, waar burgers, dicht bij huis, met al hun vragen over wonen, zorg en welzijn terecht kunnen. Op alle terreinen is en wordt de sociale kracht van Westland versterkt: met kaders voor sport- en cultuurbeleid, met een Westlandse benadering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), via de lijnen van de kadernota kunst en cultuur en vooral door het faciliteren van de ontmoeting tussen mensen.

Bijzonder is deze periode ook vanwege de economische recessie die in ons land heerst en waarvan de gevolgen ook in onze gemeente merkbaar zijn. De omvang en de precieze gevolgen zijn moeilijk te voorspellen. Meerdere economen wijzen op het gevaar van een diepe en meerjarige recessie. We kiezen er in deze onzekere periode voor om het voorzichtigheidsprincipe te hanteren, consistent te handelen en vertrouwen te tonen. Vertrouwen, in Westland, in de Westlandse bedrijven, in Westlandse organisaties en Westlandse inwoners. In deze context willen wij de belasting voor burgers en bedrijven slechts verhogen met het inflatiecijfer zoals afgesproken is in het coalitieakkoord.

De beschikbare financiële ruimte wordt scherp, efficiënt en doelmatig ingezet door het uitvoeren van bestaande plannen en het gericht investeren in een beperkt aantal nieuwe ontwikkelingen. Financiële soliditeit blijft daarin voorop staan.

Samen met ons bedrijfsleven, waar in sommige sectoren al harde klappen vallen, wordt gewerkt aan een Westlandse aanpak om onze economie, onze Greenport, sterk te houden. Ook in de maatschappelijke sector blijven wij de dialoog zoeken, onder meer bij de totstandkoming van de sociale ontwikkelingskaders voor de kernen.

Het college blijft zich in deze roerige tijd richten op de bij het collegewerkprogramma *'Westland: dat Westlanders bindt; dat met ondernemers aan de Greenport bouwt en dat volop kansen aan vrijwilligers biedt'*, ingezette koers. We geven uitvoering aan de twee door uw raad vastgestelde visies Greenport Westland 2020 en Mijn Westland, ons Westland 2020 en de conceptvisie op de Dienstverlening. Met name dit laatste punt krijgt in dit laatste jaar van onze collegeperiode de volle aandacht; wij zijn ons er terdege van bewust dat de dienstverlening aan burgers en bedrijven beter kan, dat nieuwe technologie vormen van e-dienstverlening mogelijk maakt die onze klanten wensen. Ook handelen we vanuit de overtuiging dat Westland een oplossingsgerichte overheid verdient, een overheid die vertrekt vanuit de houding 'het kan wel' en tegelijkertijd gezaghebbend nee kan zeggen waar dat nodig is.

De centrumplannen van de diverse kernen hebben onze volle aandacht, want ook daar wordt de komende jaren geïnvesteerd. We willen ons inspannen dat de ontwikkelingen in Monster, 's-Gravensande, De Lier, Poeldijk en Kwintsheul, spoedig zichtbaar worden. Ook zijn we ons zeer

bewust van de kritiek die er bestaat op de bouw van het nieuwe gemeentehuis in het centrum van Naaldwijk. We willen duidelijk communiceren over het besluit dat door uw raad genomen is en de wijze waarop daar uitvoering aan wordt gegeven. Bij zowel de centrumplannen als de nieuwbouw gemeentehuis geven we communicatie de hoogste prioriteit.

De voorjaarsnota heeft als titel '*Gericht investeren in tijden van tegenwind*' gekregen. Investeren bedoelen wij hier in de breedste zin van het woord. Investeren in mensen, in organisaties, in ondernemers, in ontmoeting en in het imago van Westland. En het belangrijkste is blijvend investeren in onze samenleving, in verbindingen leggen tussen mensen en tussen organisaties. Want die sociale kracht mogen we koesteren, juist in een periode waarin ons bedrijfsleven alle zeilen moet bijzetten om de economische recessie het hoofd te bieden. Ook wij blijven ons daar sterk voor maken door zichtbaar en aanspreekbaar te zijn voor onze inwoners, organisaties en bedrijven.

1. Uitgangspunten

In deze voorjaarsnota wordt een aantal uitgangspunten gehanteerd.

- a. We handhaven de lijn de gemeentelijke belastingen voor burgers en bedrijven alleen met de inflatiecorrectie te verhogen;
- b. we zetten in op een meerjarig structureel sluitende begroting;
- c. we verlagen de rente-afhankelijkheid (algemene reserve);
- d. we voeren een aantal kostenbesparingen door;
- e. we behouden voldoende weerstandscapaciteit.

Deze voorjaarsnota is de laatste van dit college. Het college kiest er in dit licht voor om een aantal accenten voor het jaar 2010 te leggen en keuzen voor latere jaren, volgend jaar, aan een nieuwe college te laten.

2. Economische situatie: een Westlands antwoord

In de inleiding zijn we al ingegaan op de huidige economische situatie. Verbijzonderd naar Westland is er het volgende beeld. In de glastuinbouwsector zien we in de eerste maanden van 2009 een teruggang in de omzet van snijbloemen van 16%, terwijl de omzet van potplanten en groenten in eerste aanzet vooralsnog redelijk stabiel bleef, maar de laatste maanden in toenemende mate onder druk komt te staan. Investerings blijven achterwege, omdat rendementen onder druk komen te staan. Oorzaken van teruggang zijn zowel reëel als te verklaren uit valuta effecten (pond, roebel). Banken wijzen op de snelle expansie die Westlandse bedrijven de laatste jaren hebben laten zien en hebben hun waakzaamheid verhoogd. Alom wordt gewezen op het belang vertrouwen te blijven houden in de toekomst en te blijven investeren in marktontwikkeling, onderzoek en innovatie.

We dienen er ernstig rekening mee te houden dat er bedrijven zullen zijn die een faillissement moeten aanvragen en reeds in de eerste maanden van 2009 hebben wij een scherpe toename gezien van het aantal ondernemers dat een beroep doet op de wet Bijzondere Bijstand Zelfstandigen (BBZ). De BBZ voeren wij alert uit. Verder realiseren wij ons dat de rol van een gemeentelijke overheid in een mondiale recessie per definitie bescheiden is. Binnen de mogelijkheden draagt het college bij door de crisis van een Westlands antwoord te voorzien.

Het college wil de economische crisis tegemoet treden door onverkort projecten die goed zijn voor de (lokale) economie voort te zetten, op korte én (middel)lange termijn. Ook hierin geldt: betrouwbaar blijven. Sleutelbegrippen in deze projecten zijn infrastructuur, duurzaamheid, innovatie, kennisontwikkeling en overdracht. Hierbij valt te denken aan de realisering van de Poelzone waar onder meer 2000 woningen komen, het bespoedigen van de bouwprojecten in de kernen van 's-Gravenzande en Monster en het optimaliseren en zoveel mogelijk benutten van potentieel aan (warmte-)energie in de Westlandse bodem. Ook de bouw van het nieuwe gemeentehuis geeft een economische impuls. Van de projecten die in deze periode tot realisatie komen noemen wij in dit verband

- a. het 3-in-1 project, een investering van ruim 160 miljoen euro
- b. Hoogeland
- c. het Nieuwe Water
- d. 4B/Waalblok

Daarnaast grijpen we de situatie aan om de gemeentelijke organisatie (verder) op peil te brengen. Door de expertise te versterken en efficiënter/doelmatiger te werken. We maken ons sterk voor

ontregeling, hebben de WRO-Quikscan ingevoerd en 8 bestemmingsplannen ingeruild voor één paraplubestemmingsplan buitengebied. In de verdere ambitie een paarse krokodil te verruilen voor een dansende olifant hebben wij 30 concrete kwesties tot een oplossing gebracht, hebben wij de algemene kapvergunning afgeschaft en onderzoeken wij de mogelijkheden van versoepeling van het welstandsbeleid, de vormgeving van het aanbestedingsbeleid en een nieuwe algemene subsidieverordening met mogelijkheid tot meerjarige subsidies.

Ook willen we de diverse subsidiemogelijkheden van Rijk en Provincie voor innovatie en duurzaamheid in het glastuinbouwcluster beter benutten. Lobby blijft hierin speerpunt. Verder willen we meer betrokkenheid creëren bij het lokale bedrijfsleven door het opzetten van accountmanagement. Het accent ligt hierbij op constructief samenwerken en meer interactie tussen ambtelijke organisatie en bedrijfsleven. We werken ook hard aan het verder op de kaart zetten van Westland en kennisontwikkeling. Gebiedsmarketing, congressen, de Greenport Campus en de Greenport Businessschool zijn hierin sprekende voorbeelden. De gemeente pakt hierin een initiërende en/of faciliterende rol en kan hierbij niet zonder de actieve steun van het onderwijs en het bedrijfsleven.

Landelijk wordt verwacht dat de jeugdwerkloosheid snel oploopt. Als antwoord hierop wil het Kabinet onder meer inzetten op leer-werkplaatsen en stageplaatsen. Bij de uitwerking van deze plannen heeft het Kabinet de regionale werkpleinen een grote rol toebedacht. Met onze partners in Werkplein Westland (in oprichting) willen wij daar voor Westland invulling aan geven.

2.1. Financiële soliditeit

Zeker in deze slechte economische tijden zetten wij verder in op financiële soliditeit, het robuust maken van de begroting. In dit kader hebben wij de volgende keuzes gemaakt.

- *Verlagen rente-afhankelijkheid*

In de Voorjaarsnota 2009 en de begroting 2009 hebben wij aangegeven dat er nog sprake is van een afhankelijkheid van de rente- en dividendinkomsten. Bij de rente-inkomsten gaat het om het structureel inzetten van de bespaarde rente van de reserves. De besteding van de algemene reserve is in die zin geblokkeerd, omdat bij de aanwending van de reserve structureel het rentevoordeel van 4,5% van dat bedrag moet worden terugverdiend in de exploitatie.

Voor de periode 2010 – 2013 willen wij de rente-afhankelijkheid verminderen door de structurele raming voor de bespaarde rente te verlagen (jaarlijks € 0,5 miljoen in 2010 - 2013). Dit geldt tevens voor het onderdeel van de algemene reserve dat bedoeld is voor de incidentele beleidsaccenten 2009/2010 (€ 0,25 miljoen, oplopend naar € 0,426 miljoen in 2013, zie ook ontwikkelingen). De begroting wordt hiermee structureel minder afhankelijk van deze rente-inkomsten.

- *Beëindigen structurele dotatie aan de algemene reserve vanuit het grondbedrijf*

Vanuit het grondbedrijf is eerder besloten om een structureel € 1,05 miljoen af te dragen aan de algemene reserve. Jaarlijks vindt eenzelfde onttrekking plaats ten gunste van de exploitatie. In het meerjarenperspectief grondbedrijf 2009- 2012 bent u geïnformeerd over de ontwikkelingen en risico's bij het grondbedrijf.

Gelet op de mogelijke negatieve ontwikkelingen bij het grondbedrijf en de druk hiervan op de financiële positie vinden wij het op dit moment niet reëel om de structurele afdracht aan de begroting te handhaven. Wij stellen daarom voor om de afdracht voor de jaren 2010 t/m 2013 (jaarlijks € 1,05 miljoen) te laten vervallen.

3. Strategische richting en keuzes

3.1. Inleiding

Ook voor 2010 en verder hanteren wij de uitwerking van de drie visies als strategische richting. De visie Greenport Westland 2020, de Sociaal-maatschappelijke visie Mijn Westland, Ons Westland 2020 en de visie op Dienstverlening staan centraal.

3.2. Greenport Westland 2020

De visie Greenport Westland 2020 geeft de ruimtelijke en economische kaders aan waarbinnen de gemeente zich duurzaam wil ontwikkelen. Samen met andere partijen werkt de gemeente aan ruimte om te wonen, te leven en te ondernemen.

Met plannen en investeringen op het gebied van infrastructuur, innovatie, energietransitie, water (Waterplan) en wonen (Poelzone) wordt ingezet op versterking van de huidige en toekomstige economie.

Om haar ruimtelijk-economische doelstellingen te realiseren, is Greenport Westland een strategische alliantie aangegaan op diverse schaalniveaus: lokaal, regionaal, provinciaal en nationaal. Het is een doorlopend en structureel proces. Westland vervult in de externe oriëntatie een voortrekkersrol en neemt zelf het initiatief om ontwikkelingen in gang te zetten. In de komende periode staan vanuit de verschillende schaalniveaus diverse activiteiten op stapel. Concreet gaat het ondermeer om:

- a. Greenport(s) Nederland: uitvoering van de landelijk vastgestelde bestuurlijke uitvoeringsafspraken 2007-2011. Binnen de netwerkorganisatie Greenport(s) Nederland wordt gewerkt aan een onderbouwing van de economische betekenis van de greenports om de belangrijke statuur van de Greenports op nationaal en internationaal niveau vast te stellen. Dit helpt om landelijk afspraken te maken tussen Rijk en Greenports vergelijkbaar met die tussen Rijk en de Mainports. Inmiddels hebben deze afspraken geleid tot een bedrag van circa € 140 miljoen investeringssubsidie en bijdragen. Verder zal worden gecommuniceerd over de grootschalige opgave waar de Greenports voor staan en welke resultaten in de loop van de tijd worden behaald.
- b. Greenports in de Randstad/Randstad Urgent: uitvoeren afspraken uit het Randstad Urgent contract Transitie Greenports. Drie voor Westland belangrijke ontwikkelingen in dit kader zijn:
 - i. Integrale gebiedsontwikkeling Poelzone. Dit project maakt onderdeel uit van het kabinetsprogramma Randstad Urgent Transitie Greenports. In de begroting 2009 is opgenomen dat er een businesscase Poelzone zal worden opgesteld door de gemeente in overleg met haar projectpartners. Deze businesscase legt de basis voor de investeringsbijdrage van de projectpartners. Het rijk is voornemens om in oktober 2009 een besluit te nemen over de rijksbijdrage. Vervolgens zullen de regionale partners (Provincie Zuid-Holland, Stadsgewest Haaglanden, Hoogheemraadschap van Delfland, LTO Glaskracht en gemeente Westland) een uitvoeringsovereenkomst tekenen met betrekking tot de uitvoering van het project Poelzone.
 - ii. Verduurzamingspakket energie en water

iii. MIRT verkenning Rotterdam VoorRuit en MIRT verkenning Haaglanden

- c. Greenport Westland-Oostland: Met de in 2008 vastgestelde integrale visie Greenport Westland-Oostland 2020 wordt in regionaal verband de samenwerking opgepakt in ondermeer het veilig stellen van het areaal duurzaam glas, herstructurering van glastuinbouwgebieden, saneren van verspreid en papieren glas en verduurzaming energie en water. De 9 gemeenten die participeren in de greenport Westland-Oostland zetten in 2010 de samenwerking verder. In de praktijk betekent dit dat er gezamenlijk actief geopereerd wordt in de netwerken die voor de uitvoering van projecten en initiatieven van belang zijn. Daarnaast wordt afstemming gezocht met en gereageerd op ruimtelijke-, economische en infrastructurele visies en plannen van derden (provincie, Rijk). Een vertaling wordt gemaakt van de visie Greenport(s) Nederland 2040 naar de ontwikkelingen in Westland-Oostland, de bestuurlijke uitvoeringsafspraken Greenport(s) Nederland 2007-2011 en de afspraken in het kader van Transitie Greenports binnen Randstad Urgent. Westland-Oostland geeft tevens invulling aan haar deel van het duurzaamheidpakket dat in het Randstad Urgent project Transitie Greenports is opgesteld.
- d. Greenport Westland: uitvoering geven aan Greenportvisie en het bijbehorende uitvoeringsprogramma.

3.2.1. *Evaluatie uitvoeringsprogramma*

Aan de Visie Greenport Westland 2020 is een uitvoeringsprogramma gekoppeld. De visie en het uitvoeringsprogramma worden geëvalueerd. Het proces van deze evaluatie is eind 2008 gestart. Deze evaluatie vindt plaats op basis van de afspraak die in 2005 gemaakt is met de raad bij het vaststellen van de visie en het uitvoeringsprogramma. Het doel van de evaluatie is om na te gaan waar we vandaan komen, waar we nu staan en of we nog op koers liggen bij de ontwikkeling van de visie en uitvoeringsprogramma, en tenslotte welke conclusies (bijstelling, toevoeging etc.) we verbinden aan de evaluatie. De evaluatie is de start van de gemeentelijke structuurvisie die Westland in het kader van de nieuwe WRO verplicht is te maken. De evaluatie is in de 2^e helft van 2009 gereed. Het proces van de gemeentelijke structuurvisie loopt door tot in de 1^e helft van 2010 i.v.m. formele inspraakprocedure. Na vaststelling is de structuurvisie een wettelijke basis voor kostenverhaal bij de uitvoering van bestemmingsplannen.

3.2.2. *Keuzes*

In het kader van Greenport Westland 2020 hebben wij de volgende keuzes gemaakt.

- *Gebiedsmarketing*

Westland is een vooruitstrevend gebied dat de eigenschappen van de bedrijvige stad en het betrokken dorp in zich verenigt.

Het gebied is nationaal en internationaal, economisch en maatschappelijk van grote betekenis door de lokale concentratie van bedrijven die actief zijn in de glastuinbouw. Schaalvergroting en samenwerking in deze keten heeft geleid tot grote innovatiekracht en sterke professionalisering binnen de afzonderlijke bedrijven waardoor velen wereldwijd voorop lopen. Westland levert met haar producten en innovatieve oplossingen een bijdrage aan een prettig, gezond en duurzaam bestaan.

Dit beeld van Westland strookt echter nog niet bij het imago dat we nu hebben. Daarom zijn in 2009 verschillende stappen ondernomen voor het opzetten van gebiedsmarketing met de bedoeling Westland als 'sterk merk' inhoud te geven. Inmiddels is er een Stichting Imago Westland (SIW) opgericht door gemeente en bedrijfsleven met als expliciet doel het imago te verbeteren en initiatieven aan elkaar te verbinden.

SIW wil dit doen door de kenmerken en het karakter van Westland op consistente wijze onder de aandacht te brengen van de Nederlandse burger in het algemeen, en van potentiële hoogopgeleide werknemers en politici in het bijzonder. Dat vergemakkelijkt het zaken doen met de voor Westland relevante partijen en ondersteunt haar (internationale) concurrentiepositie en groeidoelstellingen. Voor 2010 willen wij hiervoor € 0,2 miljoen inzetten.

- *Rotonde Lange Broekweg (3-in-1 project) meerkosten en subsidie Rijk*

De plannen voor uitbreiding van Flora Holland TPW3 en de realisatie van de Verlengde Veilingroute, hebben een grote invloed op de verkeersintensiteit van de Lange Broekweg. Het huidige ontwerp van de Verlengde Veilingroute (provinciaal 3 in 1 project) voorziet in een rotonde, waarmee de Verlengde Veilingroute wordt aangesloten op de huidige Veilingroute, waarbij de Lange Broekweg de route kruist door een viaduct. Daarnaast is een risicoreservering opgenomen voor eventuele maatregelen tegen verkeersoverlast op de Noordlierweg. Wij houden rekening met een bedrag voor de meerkosten en risicoreservering van de door de gemeente gewenste variant en met een subsidie van het Rijk voor deze projectwijziging (respectievelijk € 7,5 en € 6 miljoen). Wij willen deze bijdrage (per saldo € 1,5 miljoen) ten laste brengen van het restant rekening resultaat 2008 (ten laste van de algemene reserve, zie hiervoor ook de bijgevoegde begrotingswijziging 2009).

- *Beheer wegen en groen*

Voor het onderhoud van wegen en groen houden we rekening met een areaaluitbreiding in 2009. Voor 2009 nemen we dit op in een begrotingswijziging. In de Voorjaarsnota houden we rekening met de financiële consequenties voor 2010 en latere jaren (jaarlijks € 0,23 miljoen). De berekening van de areaaluitbreiding wordt met ingang van 2009 gebaseerd op een nieuwe systematiek, waarbij het werkelijke areaal en te onderhouden objecten (zoals bruggen) wordt bepaald. Door onder andere kadastrale gegevens en luchtfoto's wordt de informatie getoetst. Op basis hiervan wordt het bestaande areaal bepaald en een inschatting gemaakt van de areaaluitbreiding. Om de kosten van de areaaluitbreiding op te vangen, willen wij bezuinigen op het beheer van de openbare ruimte door onder meer selectief te inspecteren bij wegen, bruggen en groen. Het onderhoudsniveau wordt verlaagd bij wegen, groen, bruggen en damwanden (jaarlijks circa € 0,26 miljoen, dit is circa 2,5% van het totaal van de beheerplannen BOR.).

- *Vervallen uitbestedingsbudget herstructureringsontwikkelingen Glastuinbouw:*

De begeleiding van de herstructureringsontwikkelingen in de glastuinbouw is in 2008 ondergebracht in de reguliere formatie. Het opgenomen budget voor de uitbesteding voor deze begeleiding kan vervallen. Het gaat om een structureel bedrag van € 0,16 miljoen.

- *Subsidie-inkomsten op (bestaande) projecten verhogen:*

Wij houden rekening met de nog niet geraamde extra subsidie-inkomsten op bestaande projecten tot en met 2013. Het gaat hierbij niet om structurele voordelen. Bij de regeling afkoppelen verhard oppervlak Riolering Dingemans van de Kasteelestraat en Hoflaan en de fietsvoorzieningen Veilingweg. Circa € 0.06 miljoen per jaar.

3.3. Mijn Westland, ons Westland 2020

In 2008 is de sociaal-maatschappelijke visie onder de naam: 'Mijn Westland, ons Westland 2020' opgesteld. Met dit motto wordt benadrukt dat Westland van ons allemaal is. Saamhorigheid komt echter alleen tot stand als iedereen zich openstelt en zich in wil zetten. *Ons* Westland moet ook *Mijn* Westland zijn.

De nota is tot stand gekomen na een intensief interactief proces. De input hieruit heeft de basis gevormd voor de visie, die in maart 2009 door de gemeenteraad is vastgesteld.

De visie geeft antwoord op de vraag 'Wat is er voor nodig om Westland, waarmee het nu op veel terreinen goed gaat, ook in de toekomst een gemeente te laten zijn waar Westlanders zich thuis voelen, een gemeente waar de inwoners zich betrokken voelen bij elkaar en bij de gemeente?

En wat kan het gemeentebestuur bijdragen aan de gewenste ontwikkelingen?'

De huidige welvaart en het welzijn in Westland zijn nauw verbonden met de tuinbouw die van oudsher niet alleen de economische motor is, maar ook van grote invloed is op het sociale leven en op de inrichting van dit gebied.

In het gevoel onderling verbonden te zijn, maar ook in het ondernemerschap herkent de Westlander zichzelf en beide aspecten komen nadrukkelijk terug in het streefbeeld van Westland. In de visie wordt als streefbeeld geschetst voor 2020: 'een sociale, ondernemende gemeente met allure, één gemeente met ruimte voor de eigenheid van de kernen' .

In de visie hebben we daartoe vier thema's, met ambities, benoemd die naar onze mening de kern raken van het ontwikkelingsproces dat onze gemeente door zal maken.

Sociale cohesie verwijst primair naar de kern van de sociale kwaliteit in Westland: het elkaar kennen en er voor elkaar zijn.

Ontwikkeling verwijst naar meegaan in de tijd, het vermogen zich aan te passen en te anticiperen op veranderingen en kansen.

De *rol van de gemeente* is van wezenlijk belang. Als overheid verwachten wij van burgers en maatschappelijk middenveld een actieve rol. Zij hebben dan ook een overheid nodig, die meedenkt en daar waar dat nodig is de regie pakt. Alleen samen kunnen we ons streefbeeld realiseren.

Accommodaties spelen een belangrijke rol in het maatschappelijk leven en bieden gelegenheid voor activiteiten op tal van gebieden. Daarmee bieden zij een breed scala aan mogelijkheden voor ontwikkeling en voorzien zij in de behoefte om elkaar te ontmoeten en te leren kennen, dé basis voor sociale cohesie.

In het kader van Mijn Westland, ons Westland 2020 hebben de voetbalverenigingen Velo, Maasdijk en 's-Gravenzande nieuwe kunstgrasvelden gekregen. Met vv Lyra en Quintus is opgewerkt naar een concrete aanvraag voor nieuwbouw. We hebben de elf kernenopera gesubsidieerd en Westlandtheater De Naald wordt verbouwd. Het jongerenwerk in Monster is uitgebreid en de verschillende jongerenwerkorganisaties zijn samengegaan in E25. De starterslening is inmiddels ook beschikbaar voor huurders.

Het vrijwilligerssteunpunt wordt versterkt om de maatschappelijke stages handen en voeten te geven. Ook wordt er gewerkt aan een steunpunt mantelzorg en een ontmoetingscentrum voor dementerenden.

Met diverse kernen gaan we de dialoog aan. Zo voeren we regulier overleg met KOM in Maasdijk en HINT in Ter Heijde. Ook het centrumplan Kwintsheul wordt interactief vormgegeven.

3.3.1. *Sociale Ontwikkelingskaders*

Centrale doelstelling van de sociaal maatschappelijke visie is het behouden en versterken van de kwaliteit van leven voor de Westlandse burgers. Centrale thema's in dit beleid, dat de gemeente in dialoog met burgers en partners wil ontwikkelen, zijn ontmoeting, betrokkenheid, wonen en voorzieningen en accommodaties.

Met de sociale ontwikkelingskaders willen we door middel van dialoog met stakeholders in de kernen en nader onderzoek inzicht krijgen in wat we op dit moment aan maatschappelijke voorzieningen en accommodaties hebben, en wat we richting het jaar 2020 nodig zullen hebben. Het streven is een aanbod dat bijdraagt aan de ambities en doelstellingen van de gemeente en dat tegelijkertijd een goede verhouding kent tussen de (maatschappelijke) kosten en baten. Bij deze vraag-aanbod analyse betrekken we dus nadrukkelijk ook de kennis en de visie van burgers en professionals over de kern en de voorzieningen. Op basis van deze analyse wordt de gewenste ontwikkelrichting voor de kern bepaald, waarbij tevens wordt aangesloten op de ruimtelijke kaders. Er wordt gestart met vier kernen: Heenweg, Ter Heijde, Kwintsheul en Maasdijk. Deze vier kernen dienen als pilot. Het streven is de kaders voor deze vier kernen eind 2009 gereed te hebben voor besluitvorming.

3.3.2. *Keuzes*

In het kader van Mijn Westland, ons Westland 2020 hebben wij de volgende keuzes gemaakt.

- *Project veilig opgroeien/Centrum Jeugd en Gezin:*

Voor 2010 zijn wij voornemens om het project veilig opgroeien voort te implementeren als kerngericht werken binnen het Centrum voor Jeugd en Gezin. De pilot wordt 1 jaar doorgezet. Daarna willen wij het project betrekken bij het implementeren van een Centrum voor Jeugd en Gezin. We houden rekening met een bedrag van € 0,16 miljoen

- *Opnemen huurinkomsten deel brede school investering:*

In het meerjareninvesteringsplan is rekening gehouden met de bouw van brede scholen. Onderdeel van deze investeringen, is het gebruik van een schoolgebouw voor de brede school activiteiten. Voor het gebruik van de school zal huur in rekening worden gebracht. Met deze inkomsten houden wij nu cumulatief rekening vanaf 2011, aangezien het om meerdere schoolgebouwen gaat. In 2011 betreft het € 0,7 miljoen, 2012, € 0,14 en in 2013 € 0,21 miljoen.

- *Werkplein Westland:*

De realisatie van het werkplein past binnen het landelijke beleid om de ketenpartners voor Werk en Inkomen intensiever te laten samenwerken en de werkloosheid te bestrijden. Gemeenten hebben hierin een leidende rol en hebben de formele opdracht van het ministerie van SZW. Onderdeel van het Werkplein is de fysieke gemeenschappelijke beursvloer. Een goede ketenaansluiting zorgt er ook voor dat Westlanders met een afstand tot de arbeidsmarkt meer kansen krijgen. Het is juist nu belangrijk dat ontmoeting tussen werkgever en werknemer hier in Westland kan plaatsvinden. Een concentratie van partijen zorgt ervoor dat er op alle niveaus bemiddeld kan worden.

Om de begroting van het werkplein financieel sluitend te krijgen is een aanvullende bijdrage nodig ten behoeve van het in het werkplein huisvesten van medewerkers van het team gemeentelijke Sociale Zaken. We verwachten het overleg met partners en de uitwerking van de financiële paragraaf binnenkort af te ronden. Vooralsnog houden we rekening met € 0,9 miljoen in 2010 en voor 2011 en 2012 circa € 0,45 miljoen per jaar.

- *Maatschappelijk werk/gezinscoach:*

De gezinscoach heeft tot doel het verminderen, dan wel beheersbaar maken van meervoudige problematiek bij gezinnen en individuen. De pilot is gestart in 2008 en voortgezet als beleidsaccent in 2009. Voor 2010 willen wij het project gezinscoach tijdelijk voortzetten met één jaar (bedrag van € 0,04 miljoen).

- *Jongerenwerk Monster (huisvesting) en aantal jongerenwerkers:*

Eerder dit jaar zijn plannen voor uitbreiding van het Westlandse jeugd- en jongerenwerk gepresenteerd. Gezien de financiële uitgangspunten van deze voorjaarsnota, dienen wij terughoudend te zijn en beperken wij de inzet van extra middelen tot Monster. Voor de huisvesting en de inzet van jongerenwerkers in Monster willen wij in 2010 en 2011 extra middelen inzetten (€ 0,11 miljoen in 2010 en 2011 en 2012/2013 € 0,01 miljoen). Extra inzet van jongerenwerk in Wateringen en Honselersdijk hebben wij vooralsnog niet voorzien anders dan de pilot mobiel jongerencentrum.

- *Toezicht openbare ruimte (continuering veiligheidsbeleid):*

In 2009 zijn in het kader van de professionalisering van het toezicht openbare ruimte een 5-tal opsporingsambtenaren (boa's) en een coördinator ingehuurd.

Voor 2010 betreft het een voortzetting van de inhuur van boa's in kader van intensivering toezicht in de openbare ruimte. Hiervoor willen wij tijdelijk extra middelen inzetten in 2010 (€ 0,25 miljoen).

- *Exploitatie pilot cameratoezicht:*

In januari 2009 is in de vergadering van de Raadscommissie Bestuur besloten tot invoering van cameratoezicht in deze gemeente. Daarbij is gekozen voor Naaldwijk en Wateringen.

In de begroting 2009 is voor de aanleg van het camerasysteem een incidenteel bedrag beschikbaar gesteld. In 2009 worden de camera's geplaatst. Om het effect van het cameratoezicht op overlast, geweld, diefstal e.d. te kunnen meten, zal de proef twee jaar beslaan. Voor twee jaar willen wij middelen inzetten voor de exploitatie van de pilot cameratoezicht (€ 0,05 miljoen per jaar).

- *Extra kosten regionalisering brandweer:*

Wij houden rekening met mogelijke extra kosten voor de ondersteunende dienstverlening (bedrijfsvoering) van de regio in het kader van de regionalisering van de brandweer. Wij bezien nog welke bezuinigingsmogelijkheden hier binnen de gemeente tegenover kunnen staan om het uitgangspunt van budgettaire neutraliteit te kunnen realiseren.

- *Extra kosten coördineren subsidies:*

Voor 2010 houden wij rekening met extra kosten voor het coördineren van de subsidieverlening (€ 0,06 miljoen). Hierdoor ontstaat een efficiëntere en betere verantwoording.

- *Reddingsbrigades strandveiligheid (materieelbeheersplan):*

Met de reddingsbrigades zijn contractuele afspraken gemaakt onder andere over de aanschaf en vervanging van materieel. De afspraken zijn vastgelegd in een materieelbeheersplan. In de meerjarenbegroting 2009 – 2012 is hiermee niet volledig rekening gehouden. Voor 2010 - 2013 nemen wij de bedragen op conform het materieelbeheersplan (€ 0,055 miljoen in 2010 aflopend naar € 0,035 miljoen in 2013). Voor 2009 is deze ontwikkeling gemeld in de eerste programmarapportage 2009.

- *Taakstelling vastgoed:*

Het opstellen van het vastgoed- en accommodatiebeleid is nog niet afgerond.

Wij nemen taakstellend een bedrag op voor 2010 tot en met 2013. De huidige taakstelling loopt tot en met 2009. Deze taakstelling loopt vooruit op de bovengenoemde acties om de vastgoedportefeuille in kaart te brengen. De gedachte is om dit in te vullen door het afstoten van gebouwen. Een risico is dat de verkoopopbrengsten nog niet definitief inzichtelijk zijn. Wij achten naar huidig inzicht de opgenomen taakstelling haalbaar (€ 0,4 miljoen in 2010 oplopend naar € 1 miljoen in 2013).

- *Bekostigingsvoordeel (godsdienst)onderwijs:*

Het op andere wijze bekostigen van het godsdienstonderwijs door het Rijk levert een bekostigingsvoordeel op (€ 0,028 miljoen).

- *Verlagen beleidscapaciteit veiligheid en handhaving:*

Verder houden wij rekening met het verlagen van beleidscapaciteit binnen het terrein van veiligheid en handhaving (vanaf 2010 € 0,12 miljoen).

3.4. Dienstverlening dichtbij

Als gemeente verlenen we diensten aan burgers, bedrijven en instellingen. Het gaat hierbij niet alleen om concrete producten zoals paspoorten, rijbewijzen en vergunningen. Ook het verlenen van een bijstandsuitkering of Wmo-verstrekking, het bijhouden van de plantsoenen, het handhaven bij illegale situaties en het zorgen voor goede regels en duidelijke werkprocessen behoort tot dienstverlening.

Gemeente Westland staat voor een hoog niveau van dienstverlening voor allen die in Westland wonen, werken en recreëren.

In 2008 is de dienstverleningsvisie onder de naam '*Dienstverlening Dichtbij*' opgesteld. Met dit motto wordt verwezen naar de doelstelling waar naar wordt gestreefd, t.w. dat de Westlandse gemeenschap de gemeente in zijn algemeenheid niet als afstandelijk ervaart maar juist dichtbij. En dat het gedrag en handelen van de gemeente in de toekomst gekenmerkt worden door een attitude van samenwerking, oplossingsgerichtheid, alertheid op de belangen van de burgers, bedrijven en instellingen, slim georganiseerde dienstverlening die aansluit op de behoeftes van inwoners, organisaties en bedrijven en procedures die niet belemmeren, maar wel beschermen.

De visie is gebaseerd op diverse kwantitatieve onderzoeken en de reacties op de kernbezoeken in het kader van Mijn Westland, ons Westland 2020. Daarnaast zijn vertegenwoordigers vanuit de samenleving, vanuit het maatschappelijk middenveld en uit het bedrijfsleven gevraagd naar de verwachtingen, wensen en ervaringen met betrekking tot dienstverlening van de Westlandse klant gevraagd.

De conceptvisie dienstverlening bestaat uit samenhangende richtinggevende uitspraken voor de komende vijf jaar. Er zijn vijf doelstellingen: Betrouwbaarheid, Betrokkenheid, Bereikbaarheid, Brede blik, Burger-, bedrijven- en instellingengerichtheid.

De conceptvisie is in januari 2009 door de raad als ontwerp vastgesteld en voor inspraak vrijgegeven. Op basis van de inspraakreacties zal de raad besluiten over definitieve vaststelling van de visie. Vervolgens zullen de doelstellingen worden verwerkt in een programma voor de komende vijf jaar.

Vooruitlopend daarop is reeds een programma E-dienstverlening gestart. Daarbij is de doelstelling om de internetdienstverlening en voorlichting via internet zodanig uit te bouwen dat Westland over drie jaar een plaats heeft in de top 30 van de overheidsmonitor. Een eerste stap is de invoering van DigiD.

3.4.1. Acties dansende olifant

We maken ons sterk voor beperking van de bureaucratie en hebben de ambitie om de paarse krokodil te verruilen voor een dansende olifant. Om die ambitie te realiseren hebben we inmiddels diverse maatregelen genomen dan wel in voorbereiding.

Op *ruimtelijk gebied* hebben we, zoals genoemd de WRO-Quikscan ingevoerd, het paraplubestemmingsplan buitengebied vastgesteld, onderzoeken wij de mogelijkheden van versoepeling van het welstandsbeleid en hebben we onderzoek gedaan naar de ruimtelijke processen, met als inzet het beperken van de doorlooptijd van beleidsprocessen en vergunningverlening.

Op meerdere terreinen hebben we jaarlijkse afspraken vervangen door *meerjarige afspraken* (voor vergoeding leerlingenvervoer, voor de meeste welzijnssubsidies, de subsidie voor zwembad De Boetzelaer, een zeven jarig exploitatie contract met Optisport (zwembad beheer in één hand) en de subsidie voor de buurtpreventie en voor de evenementenvergunningen voor jaarlijks terugkerende evenementen).

We hebben *DigiD* ingevoerd, waardoor er via internet veilig zaken met de gemeente kan worden gedaan.

En we hebben meerdere *verplichtingen afgeschaft* of gaan dat binnenkort doen, zoals de verplichte ventvergunning, de verplichting op bewijsstukken te overleggen voor huwelijk en/of partnerregistratie, de verplichting voor ontvangers van een uitkering om maandelijks een verklaring betreffende inkomen in te dienen, het pilotproject huisbezoek WMO en de kapvergunning voor bomen, uitgezonderd monumentale en bijzondere bomen.

Daarnaast hebben wij via het ingestelde meldpunt 30 concrete kwesties tot een oplossing gebracht en zijn 10 externe en 20 interne suggesties gedaan die nader zullen worden uitgewerkt.

3.4.2. Keuzes

In het kader van Dienstverlening Dichtbij hebben wij de volgende keuzes gemaakt.

- *Focus op Dienstverlening:*

In hoofdstuk 3 hebben wij de stand van zaken van de visie op dienstverlening aangegeven. De conceptvisie dienstverlening bestaat uit samenhangende richtinggevende uitspraken voor de komende vijf jaar. De conceptvisie is in januari 2009 door het college als ontwerp vastgesteld en voor inspraak vrijgegeven. Op basis van de inspraakreacties zal de raad besluiten over definitieve vaststelling van de visie. Vervolgens zullen de doelstellingen worden verwerkt in een programma voor de komende vijf jaar.

Om de doelstellingen te realiseren willen wij in 2009, 2010, 2011 extra middelen inzetten voor deze focus op dienstverlening (jaarlijks € 0,25 miljoen). De extra middelen voor 2009 willen wij ten laste brengen van het restant rekening resultaat 2008.

- *Versterken communicatiefunctie:*

Voor de versterking van de communicatiefunctie is in 2009 tijdelijk extra geld opgenomen. Wij willen dit tijdelijk in 2010 voortzetten (€ 0,065 miljoen).

4. Financieel Meerjarenperspectief

4.1. Jaarrekening 2008

Het positieve resultaat waarmee de jaarrekening 2008 sluit, heeft voornamelijk een incidenteel karakter. De jaarrekening 2008 heeft dus geen (positieve of negatieve) structurele effecten op de meerjarenraming 2010-2013.

4.2. Eerste programmarapportage 2009

In uw vergadering van 26 mei jl. heeft u de effecten van de eerste programmarapportage 2009 vastgesteld. De eerste programmarapportage 2009 laat een positief resultaat zien voor 2009 van ongeveer € 0,6 miljoen. De jaren 2010 tot en met 2013 laten een positief resultaat zien van ruim € 0,6 miljoen. Een deel hiervan is een voordeel op het terrein van de Wet Werk en Bijstand (WWB). Gezien de verslechterende economische omstandigheden sluiten wij een grotere aanspraak op de WWB niet uit. Als gevolg daarvan zullen wij u bij de behandeling van de bestedingsplannen (planning september 2009) voorstellen om het meerjarig positief saldo op de WWB in een bestemmingsreserve te laten vloeien. Deze systematiek wordt ook al gevolgd bij de uitgaven en inkomsten in verband met de Wmo. In verband hiermee houden we nu rekening met een structureel lager resultaat van circa € 0,3 miljoen.

4.3. Financieel perspectief 2010 – 2013

Wij hebben het Financieel Meerjarenperspectief (FMP) 2010-2013 opgesteld ten behoeve van de Voorjaarsnota 2010 - 2013. Dit FMP is opgesteld volgens de geldende financiële beleidslijn, waarbij financiële soliditeit een verdere ontwikkeling doormaakt. De mogelijke mutaties in de algemene uitkering als gevolg van de meicirculaire zijn nog niet verwerkt in het FMP. Als de consequenties van de mei-circulaire inzichtelijk zijn, zullen wij die onverwijld aan u meedelen.

Financiële resultaat FMP

Het financiële resultaat in deze nota laat, ten opzichte van de huidige meerjarenbegroting, een licht negatief totaalbeeld zien. Voor 2010 is er naar huidig inzicht een overschot en structureel is het financiële beeld eveneens positief. In de begroting 2010-2013 zal een verdere actualisatie van het FMP plaatsvinden.

Diverse bijstellingen hebben dan al plaatsgevonden, zoals loon- en prijscompensatie op alle onderdelen die daarvoor in aanmerking komen. De eerste programmarapportage 2009 is meegenomen in deze opstelling.

Indeling naar soort kosten (bedragen in € miljoen)	2010	2011	2012	2013
Meerjarenbegroting 2009	5,2	4,6	4,0	4,0
Actualisering MJB 2009-2012	0,2	-0,7	0,2	0,2
- structureel effect jaarrekening 2008	0,0	0,0	0,0	0,0
- effect eerste Prorap	0,3	0,3	0,3	0,3
- stelpost algemene uitkering	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
- effecten begrotingswijzigingen	0,0	-0,9	0,0	0,0
Investerings (kapitaallasten)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Dividend	0,0	0,0	0,0	0,0
Bespaarde rente	0,0	0,0	0,0	0,0
Lonen en prijzen	1,1	1,1	1,1	1,1
- lonen	0,3	0,3	0,3	0,3
- prijzen	0,8	0,8	0,8	0,8
Dekking	-1,4	-2,5	-3,5	-3,8
- algemene uitkering	-1,6	-2,6	-3,6	-3,9
- OZB	0,2	0,2	0,2	0,2
- tarieven	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	5,0	2,5	1,8	1,5
Keuzes Voorjaarsnota	-4,2	-2,6	-2,0	-1,5

+ = voordelig effect (hogere opbrengsten of lagere kosten)
- = nadelig effect (lagere opbrengsten of hogere kosten)
N.B. door afrondingsverschillen kan de totaaltelling afwijken.

De effecten zijn beschreven ten opzichte van de meerjarenbegroting 2009-2012. De mutaties zijn niet structureel van aard en worden per jaarschijf vergeleken met dezelfde jaarschijf uit de (gewijzigde) begroting 2009-2012. Dit FMP luidt in constante prijzen (prijsspeil 2010).

Wat is opgenomen?

Begroting 2009

De beginstand is de begroting (inclusief wijzigingen) 2009-2012 en kent een positief resultaat. De jaarschijf 2013 is toegevoegd op basis van 2012.

Actualisatie Meerjarenbegroting (MJB) 2009-2012

Stelposten algemene uitkering

In 2007 is ten aanzien van taakmutaties binnen de algemene uitkering een nieuwe beleidslijn ingezet. Middelen die worden toegevoegd of onttrokken vanwege een taakmutatie, worden eerst opgenomen op een stelpost, voor dat nadere afweging plaatsvindt. '

Het gaat om taakmutaties die samenhangen met de decembercirculaire 2008.

- toevoeging Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) in het kader van dure woningaanpassingen (€ 0,045 miljoen structureel)
- toevoeging voor de vrijwilligersverzekering (€ 0.024 miljoen structureel)

- compensatie voor enkele BTW-Compensatiefonds (BCF)-punten (€ 0,148 miljoen in 2009 en € 0,042 miljoen in 2010).

Effecten begrotingswijzigingen

In de raadsvergadering van 11 november 2008 is een aantal wijzigingen aangenomen dat meerjarige effecten heeft. Zoals het lespakket drugspreventie (€ 0,010 miljoen); de extra bijdrage voor de atletiekvereniging Olympus '70 (€ 0,010 miljoen); Zorgelijk Alcoholgebruik Tieners Tegengaan (€ 0.025 miljoen). Daarnaast zijn er voor de jaren 2010 en 2011 middelen beschikbaar gesteld (€ 446.000) voor de combinatiefuncties van de brede school. De aanpassingen van het Westlandtheater De Naald (€ 0,446 miljoen) verschuiven van 2010 naar 2011. Dit leidt per saldo tot de volgende reeks

	2010	2011	2012	2013
Effecten begrotingswijzigingen	-45	-937	-45	-45

Dividend

In afwachting van definitieve meerjarige afspraken, zijn we voor de periode 2010-2013 uitgegaan van voortzetting van het huidige dividendniveau.

Lonen en prijzen

Algemeen

De jaarschijven 2010 t/m 2012 van de MJB 2009-2012 zijn geactualiseerd en aangevuld met de jaarschijf 2013. De cijfers zijn op (voorlopig) loon- en prijspeil 2010 gebracht.

Loonkosten

Uitgangspunt voor de loonkosten is de huidige basisformatie. In de meerjarenbegroting 2009-2012 was nog uitgegaan van een extra loonstijging van 4% in 2009. Gezien de economische neergang en de roep om loonmatiging is een stijging van 1% realistischer dan de stijging van 4%.

Voor wat betreft de premie-ontwikkeling: het ABP heeft aangegeven de pensioenpremies te willen verhogen per 1 juli 2009 en 1 januari 2010 met één respectievelijk twee procentpunten.

Prijsontwikkeling

Voor de prijscompensatie van de materiële uitgaven hanteren we het Consumentenindexcijfer (Cpi) oftewel de inflatie. De meest recente raming van het CPB gaat uit van een stijging van het Cpi van 1% in 2009 en van 1% in 2010. De raming voor 2009, zoals opgenomen in de meerjarenbegroting, bedroeg 3,5%. Er is nu dus sprake van een neerwaartse bijstelling.

Subsidies

De bijstelling van de subsidies bestaat uit twee onderdelen. Voor subsidies met een looncomponent worden de CAO-afspraken uit de branche gevolgd die door de VNG in een jaarlijkse ledenbrief aan de gemeenten gecommuniceerd worden. Voor subsidies met een materiële component wordt voor dat deel de consumentenprijsindex gevolgd.

Dekking

Algemene Uitkering

De algemene uitkering is bijgesteld op grond van de meest recente ramingen van de aantallen inwoners, bijstandsontvangers, woonruimtes en de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Aangezien de woningproductie achter blijft bij de verwachtingen, heeft dat ook gevolgen voor het aantal inwoners en de WOZ-waarden. Door de economische recessie neemt het aantal

bijstandsontvangers toe. De eerste twee effecten hebben een negatief gevolg voor de algemene uitkering; de toename van het aantal bijstandsontvangers leidt (*ceteris paribus*) tot een stijging van de algemene uitkering.

Wat de accessen van het gemeentefonds betreft ligt de situatie anders dan de voorgaande jaren. In een bestuurlijk overleg tussen Rijk en VNG is besloten om vanwege de economische recessie en de extra uitgaven die het Rijk nu moet doen (in relatie tot de bezuinigingen in 2011 en latere jaren) de normeringsmethodiek tijdelijk niet meer toe te passen. Dat betekent dat de koppeling van het gemeentefonds aan de rijksuitgaven komt te vervallen. In ruil daarvoor heeft het Rijk aangegeven achter het in 2007 gesloten Bestuursakkoord te staan en garant te staan voor de reële groei van het gemeentefonds die daarin vermeld werd voor de periode 2008-2011. Er zijn momenteel nog diverse interpretaties mogelijk van dit nieuwe financiële akkoord. De meest gehanteerde interpretatie leidt tot de volgende bijstelling van de algemene uitkering ten opzichte van de septembercirculaire (inclusief mutaties in de bovengenoemde aantallenontwikkelingen):

	2010	2011	2012	2013
Alg. Uitkering obv sept circ.	77.300	77.300	78.300	78.300
Huidige inschatting Alg. Uitk.	75.691	74.729	74.658	74.415
Verschil	-1.609	-2.571	-3.642	-3.885

Pas bij de meicirculaire zal bekend worden of bovenstaande interpretatie van het financiële akkoord juist is geweest. Overigens zijn de cijfers voor de jaren 2012 en 2013 uiterst onzeker. Het financiële akkoord behelst alleen de huidige kabinetsperiode tot en met 2011. Maar uitgaande van de veronderstelling dat een nieuw kabinet eerst bezuinigt, is voor de jaren 2012 en 2013 een reëel accres van 0% gebruikt.

Financiële risico's

Het FMP is gebaseerd op de gegevens die nu bekend zijn. Bijstelling vindt plaats bij de opstelling van de begroting 2010. Er is een aantal onzekerheden te benoemen. Hieronder staan de belangrijkste.

- Algemene uitkering, de mei- en septembercirculaires zullen later nog verwerkt worden;
- Mogelijk optredende financiële risico's als gevolg van de wellicht langdurig verslechterende economische situatie;
- Wet gemeentelijke watertaken: Per 1 januari is de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken in werking getreden. Op grond van deze wet hebben gemeenten meer taken. Wanneer de Wet gemeentelijke watertaken tot hogere kosten leidt, kunnen die doorberekend worden aan de burger. De effecten hiervan zijn nog niet in beeld;
- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO): De WABO regelt de omgevingsvergunning (bouwen, wonen, monumenten, milieu, etc.). De invoering van de wet is verschoven van 1 januari 2009 naar 1 januari 2010. De financiële consequenties zijn op dit moment echter nog niet bekend en daarom nog niet meegenomen in dit FMP;
- Het vervoer van leerlingen wordt nog aanbesteed. De uitkomst hiervan is nog niet bekend.

De risico's komen ook in de begroting 2010 aan de orde.

Daarnaast hebben we te maken met de volgende ontwikkelingen:

- *Stelpost gemeenschappelijke regelingen*
Voorzichtigheidshalve nemen wij een stelpost op voor ontwikkelingen bij gemeenschappelijke regelingen (€ 0,15 miljoen). Het betreft onder meer extra kosten door indexeringen van bijvoorbeeld de Hulpverleningsregio Haaglanden en de GGD. Deze kosten zijn nog niet volledig in beeld. Bij de begroting 2010 zal dit nader worden ingevuld.
- *Rente-nadeel inzet algemene reserve voor beleidsaccenten 2009/2010:*
In de begroting 2009- 2012 is besloten om tijdelijk extra middelen in te zetten voor de beleidsaccenten 2009. Deze bedragen komen ten laste van de algemene reserve. De algemene reserve is hiervoor verhoogd met een deel van het rekeningresultaat 2007. Over de algemene reserve wordt rente berekend (zogenaamde post bespaarde rente). Door de inzet van de algemene reserve ontstaat een oplopend structureel rente-nadeel. Hiermee houden wij rekening voor 2010 en verder (€ 0,25 miljoen, oplopend naar € 0,426 miljoen in 2013).

4.4. Lokale lasten

Belastingen

Het beleid voor de belastingen en lokale heffingen is om deze aan te passen aan de inflatie op grond van de cijfers die het Centraal Planbureau raamt voor de consumentenprijsindex. Die wordt momenteel op 1% geraamd.

Daarom gaan we uit van een opbrengstenstijging van 1% voor de OZB op basis van het coalitieakkoord, waarbij de totale opbrengst van de OZB de inflatie volgt. De opbrengst van de OZB neemt verder toe in verband met areaaluitbreidingen. Hier staat echter een 'weglekeffect' in het gemeentefonds tegenover, waardoor de netto-opbrengstgroei te verwaarlozen is.

Leges en Tarieven

Voor de leges en tarieven gaan we in beginsel uit van kostendekkendheid. Extra kosten worden doorberekend in het tarief. Voor de reinigings- en rioolrechten worden de tarieven in 2010 gelijk gehouden aan 2009.

Het beleid voor de belastingen en lokale heffingen is om deze aan te passen aan de inflatie op grond van de cijfers die het Centraal Planbureau raamt voor de consumentenprijsindex (1%). Het Rijk heeft echter ook gemeenten opgeroepen om terughoudend te zijn met het verhogen van de belastingen. De gemeente volgt deze lijn.

4.5. Investeringsen

De investeringen zijn niet in deze Voorjaarsnota opgenomen. De samenhangende post kapitaallasten is vooralsnog als p.m. opgenomen.

Wij willen eerst een totaalbeeld verkrijgen van de investeringen, inclusief de stand van zaken van de huidige investeringen. Voor de begroting 2010 werken wij het meerjareninvesteringsprogramma verder uit.

Verleden jaar is bij de begroting 2009 een investeringsplafond van € 25 miljoen euro vastgesteld.

Wij houden ook voor de periode 2010 - 2013 vast aan dit investeringsplafond. Indien bij de uitwerking van het meerjareninvesteringsprogramma blijkt dat het investeringsplafond ontoereikend is, zullen wij voorstellen voor prioritering/fasering aangeven.

Naast dit investeringsplafond gaat het ook om andere investeringen, zoals onder meer om de investering in het gemeentehuis (incl. twee voorbereidingskredieten) van € 91,15 miljoen en de bruto-investeringen in de rioleringen (2010 € 12 miljoen, 2011 € 2,2 miljoen, 2012 € 3,7 miljoen, 2013 € 4,7 miljoen).

4.6. Weerstandsvermogen

Volgens planning zou het weerstandsvermogen van de gemeente Westland opnieuw bepaald worden bij de begroting 2010. Als gevolg van de economische crisis is dit naar voren gehaald.

Benodigde weerstandscapaciteit:

Uitgevoerde werkzaamheden:

In 2008 zijn via een quick scan van het NAR de belangrijkste risico's voortkomend uit de bedrijfsvoering van de gemeente in kaart gebracht. Bij de informatieverzameling ten behoeve van deze Voorjaarsnota is de lijst met risico's van vorig jaar opnieuw beoordeeld en bijgewerkt. Daarnaast is nu een aantal risicosoorten toegevoegd die eerder nog niet aan de orde kwamen.

De garanties en borgstellingen zijn beoordeeld op kans en omvang van mogelijke schade. In de achter ons liggende jaren is geen feitelijk beroep gedaan op verleende garanties en borgstellingen. De garanties en borgstellingen waarvan het risico voor de gemeente dat rechtvaardigt, zijn in het risicoregister opgenomen. De belangrijkste garantie is de garantie op leningen aan woningbouwcorporaties. Hoewel de kans op optreden van dit risico erg klein is door de daarmee samenhangende zekerheidstellingen, neemt deze door de omvang van de garantie toch een belangrijke plaats in in het risicoregister.

Vanuit verbonden partijen zijn geen risico's voor de gemeente gemeld. Hiervoor is, waar nodig, bij risico van faillissement alleen gerekend met het verlies van geïnvesteerd aandelenkapitaal tegen de waarde op de balans. Door het risico op het geïnvesteerd aandelenkapitaal is het ontwikkelingsbedrijf Westlandse Zoom C.V. in het risicoregister terecht gekomen.

De gemeente Westland wordt soms geconfronteerd met claims, klachten en juridische procedures. Er is een eerste inventarisatie gemaakt van de belangrijkste schadeclaims die daaruit naar voren komen. Hierdoor is de Bernadetteschool in het nieuwe risicoregister opgenomen.

Gevolgen van de recessie:

De economische recessie heeft voor de gemeente direct substantiële gevolgen. De risico's die gelopen worden in de groundbankpositie en op de bouwgrond in exploitatie zijn sterk toegenomen.

Voor de startegische grondpositie kan het risico van vertraging in het in ontwikkeling nemen van locaties tot renteverlies op de investering leiden. Bij de bouwgrond in exploitatie zijn verschillende scenario's van kosten en opbrengstenontwikkelingen doorgerekend. Dit zijn qua invloed op de benodigde weerstandscapaciteit de twee belangrijkste risico's geworden.

Er zijn ook risico's als gevolg van de economische recessie die, bij optreden daarvan, later tot mogelijke financiële gevolgen kunnen leiden. Een voorbeeld daarvan is het Besluit bijstandsverlening Zelfstandigen (BBZ). Als in het kader van dit besluit leningen worden verstrekt kan dit, als de recessie lang duurt, tot niet of niet tijdig terugbetalen van deze leningen leiden. Op dit moment is dit risico nog niet in een hogere klasse geplaatst.

Hoewel een aantal risico's ook gelijk gebleven is (brandweer, subsidies), is het gevolg van bovengenoemde aanpassingen dat de benodigde weerstandscapaciteit bijna verdubbeld is.

Beheersing van risico's:

Waar het benodigd weerstandsvermogen als gevolg van de gesignaleerde risico's (kans en geld gevolg) te hoog geacht wordt, is het zaak te bezien of door het treffen van passende beheersmaatregelen het risico van schades en verliezen kan verminderen.

Beschikbare weerstandscapaciteit:

Voor het opvangen van schades en verliezen zijn lopende het jaar de middelen uit de algemene reserve beschikbaar. Door beleidsinterventies kunnen op termijn van een jaar en langer in toenemende mate middelen beschikbaar gemaakt worden. Mogelijke beleidsinterventies zijn: kleinere overheid, verhoging gemeentelijke belastingen, het meer kostendekkend maken van heffingen, het verhogen van overige inkomsten, bezuinigingen en het vrijmaken van bestemmingsreserves.

Het weerstandsvermogen is de ratio van beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door benodigde weerstandscapaciteit:

(x € miljoen)

	2008	2009	2010 (ultimo)
Beschikbare weerstandscapaciteit uit jaarrekening 2008	€ 34,1	€ 45,4	
Beschikbare weerstandscapaciteit na verwerking van begrotingsbesluit beleidsaccenten 2009 en/of 2010 en inzet restant rekeningresultaat 2008		€ 37,5	€ 37,2
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 17,1	€ 31,5	€ 31,5
Ratio Weerstandsvermogen	1,99	1,19	1,18

De ratio voor het weerstandsvermogen is gedaald doordat de benodigde weerstandscapaciteit meer is gestegen dan de beschikbare weerstandscapaciteit. Bij de vaststelling van de begroting 2009 – 2012 heeft de raad ingestemd met het dekken van de beleidsaccenten uit de VJN 2009-2012 uit het overschot van de jaarrekening 2007. Dit bedrag is nog opgenomen in de algemene reserve. Voor deze vergelijking is rekening gehouden met de tranches 2009 (circa € 5,6 miljoen) en 2010 (circa € 2 miljoen) voor de beleidsaccenten. Daarnaast is het voorstel verwerkt om het restant resultaat 2008 (€ 2,2 miljoen) in te zetten en niet meer in de algemene reserve op te nemen.

De algemeen geaccepteerde norm voor het weerstandsvermogen is als volgt:

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$2,0 < x$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$X < 0,6$	Ruim onvoldoende

De benodigde weerstandscapaciteit is als gevolg van de economische recessie bijna verdubbeld. De beschikbare weerstandscapaciteit is slechts met 5% toegenomen. Dit leidt tot een verlaging van de ratio weerstandsvermogen van 1,99 naar 1,19 in 2009. Hierdoor krijgt het weerstandsvermogen de waardering "voldoende".

5. Vervolgproces

De Voorjaarsnota biedt voor het opstellen van de ontwerp-begroting kaders voor het beleid en de financiële uitgangspunten. De Voorjaarsnota is een afwegingskader voor de begroting en geeft een hoofdrichting en keuzes aan. De uitwerking van deze kaders en hoofdlijnen vindt plaats in de ontwerp-begroting 2010. Bij de ontwerp-begroting 2010 komen ook de investeringen aan de orde. In juli komt ook duidelijkheid over de motie vestiging verenigingen Parkeerterrein Hoge Bomen.